

4.2.12. VECĀKU UN IZGLĪTĪBAS IESTĀDES SADARBĪBAS VEICINĀŠANA

4.2.12. VECĀKU UN IZGLĪTĪBAS IESTĀDES SADARBĪBAS VEICINĀŠANA

Vecākiem ir ieteicams sadarboties ar bērna izglītības iestādi, pedagogiem, klases audzinātāju, klasesbiedriem un viņu vecākiem.

Pozitīva, uz savstarpējo cieņu balstīta vecāku un pedagogu sadarbība ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem bērna personības attīstībā.

Izglītojamajiem, kuru vecāki sadarbojas ar izglītības iestādi, ir lielāka motivācija un iesaiste mācību procesos, labāka uzvedība, tiek saņemti augstāki mācību vērtējumi, ir novērojamas labākas sociālās prasmes un spēja ātrāk pielāgoties izglītības iestādes mainīgajiem apstākļiem. Vecākiem ir tiesības gan saņemt informāciju no izglītības iestādes par sava bērna dienas gaitām, mācību procesu, emocionālo pašsajūtu, gan ir pienākums sniegt informāciju izglītības iestādei par bērna praktiskajām un emocionālajām vajadzībām.

Atsaucoties uz Izglītības likumu, vecākiem (personām, kas realizē aizgādību) ir pienākums informēt izglītības iestādes vadītāju par bērna veselības stāvokli un jebkādiem citiem apstākļiem, kas var ietekmēt izglītības programmas apguvi un tajā iesaistītās personas⁷³.

Ieteikumi vecāku iesaistes stiprināšanai:

- ❖ vecāki jāiesaista savu bērnu izglītības iestādes misijas, vīzijas, mērķu un attīstības stratēģijas izstrādē, lai viņi būtu informēti un līdzatbildīgi;
- ❖ vecākiem un izglītības iestādei jāizveido savstarpēja uzticēšanās;
- ❖ vecākiem jāatbalsta izglītības iestāde emocionāli, intelektuāli un organizatoriski, pedagoģisko un audzināšanas problēmu risināšanā;
- ❖ vecākiem jāatbalsta savu bērnu attīstība un mācīšanās, kā arī jāpiedalās kultūrizglītojošos pasākumos kopā ar bērnu;

- ❖ vecākiem jāizrāda iniciatīva, jāpiedāvā inovatīvas idejas un risinājumi, kas paaugstinātu viņu bērnu motivāciju mācīties – šāda līdzdalība palīdzēs pedagogiem uzzināt vairāk par savu izglītojamo pieredzi un izlemt, kādas mācību metodes izmantot;
- ❖ vecākiem jāveicina bērnu draudzība ar klases un izglītības iestādes biedriem, piedaloties kopīgu pasākumu un aktivitāšu organizēšanā, veicinot toleranci, cieņu un savstarpējo atbildību;
- ❖ vecākiem jāveido draudzīgas un saprotošas attiecības savā starpā, lai rādītu piemēru un palīdzētu arī bērniem pieņemt klases/grupas biedrus, draudzēties un izvairīties no konfliktiem;
- ❖ vecākiem ir ieteicams regulāri komunicēt ar savu bērnu pedagogiem. Vecākiem jāiesaka konsultēties ar pedagogiem par sava bērna mācību jautājumiem – kā bērnam klājas mācību procesā, kas vislabāk padodas, pie kā vēl būtu jāpiestrādā u. tml.;
- ❖ vecākiem saziņā ar pedagogiem jāizmanto dažādas izglītības iestādes piedāvātās saziņas iespējas, lai varētu regulāri sekot līdzi bērna sekmēm un uzvedībai izglītības iestādē, piemēram, izmantojot e-klases ģimenes komplektu u. tml.;
- ❖ jārosina vecākus vadīt atsevišķas mācību nodarbības (piemēram, ieviest vecāku dienas vienu vai vairākas reizes gadā);
- ❖ vecākiem ir nepieciešams mācīties un pilnveidot savas zināšanas mācību un audzināšanas jautājumos, apmeklējot izglītības iestādes organizētās izglītojošās lekcijas;
- ❖ vecākiem jāpiedāvā iespēja tikties savā starpā, lai apspriestu problēmas un dalītos pieredzē to pārvarēšanas jautājumos, tādējādi palīdzot cits citam.

Ne vienmēr pedagogam ir pa spēkam pārvarēt šķēršļus sadarbībā ar vecākiem, tomēr ir svarīgi apzināties, ka daudzi šķēršļi ir pārvarami ar profesionālu pieeju. Pedagoģis ir profesionālis, tāpēc viņam jāspēj veidot racionālu, savstarpējā cieņā balstītu sadarbību ar vecākiem, lai bērns neciestu no pieaugušo nesaskaņām, bet gan izjustu pieaugušo atbalstu un izpratni.

Ieteikumi pedagogiem veiksmīgai komunikācijai ar vecākiem:

- ❖ aktīva klausīšanās (būt ieinteresētam, uzdot atvērtos jautājumus (kas, kā, par ko?), kuri mudina uz stāstīšanu un nav atbildami ar “jā” vai “nē”, atbalstīt stāstītāju ar žestiem, mīmiku un komentāriem, pieļaut pauzes (ļaut otram padomāt);

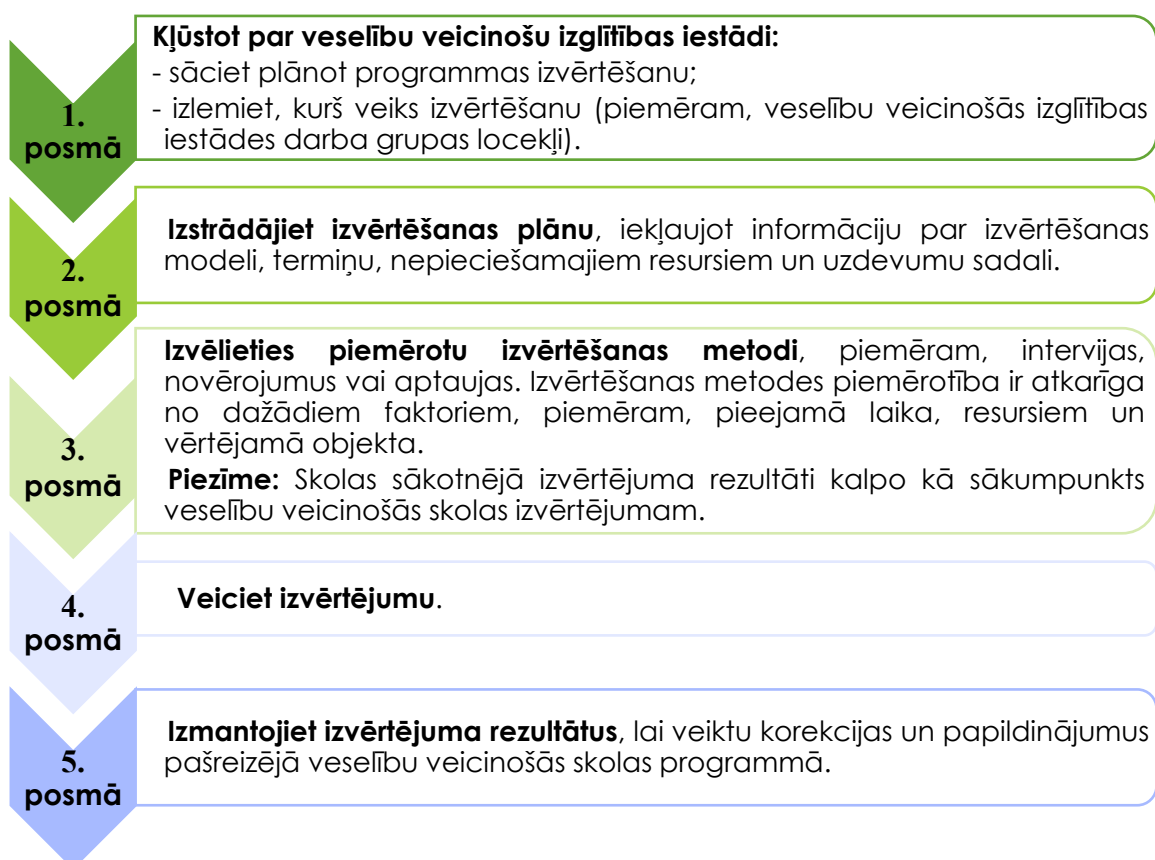
- ❖ pozitīva attieksme (cieņpilna, saprotoša, atbalstoša, uz sadarbību vērsta);
- ❖ sarunai izvēlēts pareizais laiks un vieta (bez steigas, citu cilvēku netraucēti);
- ❖ pareizi noformulēti jautājumi (vērsti uz risinājumu, nevis emocionālu pazemošanu);
- ❖ detalizētas, objektīvas informācijas sniegšana (konkrētu piemēru pielietošana);
- ❖ sava viedokļa paskaidrošana;
- ❖ emocionālās kontroles saglabāšana (izvairīties no tiešām un pasīvām emociju izlādēm – agresija, nosodījums, vainošana u. tml.);
- ❖ sarunas nepārtraukšana pusvārdā;
- ❖ pozitīvas sarunas beigas;
- ❖ konstruktīvas atgriezeniskās saites sniegšana.

4.3. Veselības veicināšanas darba izvērtēšana

Apakšnodalā aprakstītie veselības veicināšanas darba izvērtēšanas principi izglītības iestādē balstīti uz Eiropas Veselību veicinošo skolu tīkla metodiskajām vadlīnijām, kļūstot par veselību veicinošu izglītības iestādi – “SHE SCHOOL MANUAL 2.0”³.

IZVĒRTĒŠANAS PROCESA SOĻI

Izvērtēšanas plānošana un veikšana sastāv no vairākiem posmiem:

Piemērs: Zemāk redzamā tabula veidota, pamatojoties uz shēmu, kuru izstrādājusi kāda Šveices veselību veicinošā skola programmas novērtēšanai (*skat. 1. tabulu*).

1. tabula. Rīcības plāna kartēšanas piemērs

Mērķis (nr.p.k.)	Ko vēlamies mainīt? (kvalitātes mērķis)	Kādas pārmaiņas paredzam? (indikators)	Kā vēlamies sasniegt mērķus? (rīcība)	Kad un kā mērīsim pārmaiņas? (izvērtējums)
1. mērķis	Uzlabot skolēnu un vecāku iesaistes līmeni veselības veicināšanā	Skolēni ir iesaistīti lēmumu pieņemšanā, ir nodrošināta vecāku pārstāvība	Sasaukt izglītības iestādes padomes un/vai vecāku sapulci un izstrādāt metodi, kā fiksēt sapulces norisi un informēt visu iestādes kolektīvu un direktoru par sapulcē pārrunātajām tēmām	Mācību gada noslēgumā izvērtēt skolēnu padomes darbu, otrā gada vasarā būs skaidrs, kā ir darbojušās izglītības iestādes padomes un/vai vecāku sapulces
2. mērķis	Izvairīties no vardarbības, konfliktiem un sarežģītām situācijām konstruktīvā veidā	Skolēni konfliktsituācijas cenšas risināt dialoga ceļā, iespējams, ar trešās neitrālās personas atbalstu	Īstenot projektu, kura mērķis ir uzlabot skolēnu dialogu un vairot savstarpējo cieņu	Ikmēneša izvērtējums skolēnu sapulcē un rakstisks izvērtējums ik pēc diviem gadiem

Plānojot izvērtēšanu, ieteicams ņemt vērā dažus ar izvērtēšanu saistītus jautājumus, piemēram:

- ❖ cik lielā mērā aktivitātes ir noritējušas pēc plāna?
- ❖ cik lielā mērā ir sasniegti mērķi un uzdevumi?

- ❖ kādas bija grūtības un izaicinājumi un kā tos iespējams risināt?
- ❖ kādu mācību var gūt no šo izaicinājumu pārvarēšanas?
- ❖ kāda ir izglītības iestādes darbinieku attieksme pret veselību veicinošās iestādes praksi?
- ❖ kāda ir vecāku attieksme pret veselību veicinošās izglītības iestādes praksi?
- ❖ kāda ir skolēnu attieksme pret veselību veicinošās izglītības iestādes praksi?
- ❖ vai veselību veicinošās izglītības gūtie panākumi ir izziņoti un fiksēti?

Izvērtējuma veidi – procesa, iznākuma un rezultāta.

Procesa izvērtējums mēra, cik lielā mērā veselību veicinošās izglītības iestādes aktivitātes ir noritējušas pēc plāna. Šādi iespējams uzraudzīt veselību veicinošās iestādes programmas īstenošanas procesu un progresu, kā arī izvērtēt, kas darbojas, kas nedarbojas un kāpēc ir tieši šādi rezultāti. Kad ir noskaidrots, kas nedarbojas un kādēļ, ir iespējams veikt izmaiņas aktivitātēs, komunikācijā vai resursos, lai programma tiktu īstenota efektīvāk un kvalitatīvāk. Tāpat šis izvērtējuma veids ļauj fiksēt panākumus.

Iznākuma izvērtējums mēra īstermiņa procesus un izmaiņas, piemēram:

- ❖ atbalstošāka vide;
- ❖ izglītības iestādes mājaslapai pievienota veselības veicināšanas sadaļa;
- ❖ velosipēdu novietņu ierīkošana;
- ❖ āra klases ierīkošana;
- ❖ plašākas zināšanas par veselīgām izvēlēm, paradumiem un veselīgu dzīvesveidu.

Iznākums ir veselību veicinošās izglītības iestādes īstenoto aktivitāšu rezultāts. Procesa un iznākuma izvērtējuma rezultāti sniedz noderīgu informāciju, lai izdarītu izmaiņas plāna un programmas starpposmos.

Rezultāta izvērtējums mēra, cik lielā mērā ir sasniegti rezultāta mērķi un/vai indikatori, vai arī – cik efektīvi veselību veicinošā izglītības iestāde ir atstājusi pozitīvu ietekmi uz iestādes kolektīva veselību.

Aktivitātes izvērtējuma piemērs: izglītības iestādes darbinieku apmācības profesionālo iemaņu attīstīšanai veselības izglītības darbā.

Izvērtējamie aspekti	
	Apmācību īstenošanas laiks un ilgums
	Apmācīto darbinieku skaits un/vai procentuālā daļa:

Kvantitatīvie rādītāji	<ul style="list-style-type: none"> Darbinieku īpatsvars (%), kuri ir apmācīti sniegt skolēniem norādījumus/īstenot aktivitātes, kā veicināt viņu veselību un kopējo labbūtību Darbinieku īpatsvars (%), kuri ir apmācīti, lai veicinātu skolēnu veselīgu uzvedību
	Pēc apmācībām īstenoto aktivitāšu skaits izglītojamajiem par veselības jautājumiem
	Izglītojamo skaits, kuri piedalījās apmācīto pedagogu veselības veicināšanas aktivitātēs
Kvalitatīvie rādītāji	Izglītības iestādes darbinieku viedoklis par apmācību saturu
	Izglītības iestādes darbinieku novērojumi izglītojamo iesaistē veselības veicināšanas aktivitātēs
	Izglītojamo attieksme, atsaucība dalībai un viedoklis par īstenotajām veselību veicinošajām aktivitātēm
	Izglītības iestādes darbinieku vai izglītojamo vecāku novērojumi par izglītojamo veselības uzvedības izmaiņām pēc īstenotajām veselības veicināšanas aktivitātēm

PLĀNA IZSTRĀDE UN PĀRSKATĪŠANA

Veselību veicinošās izglītības iestādes darba grupa ir atbildīga par rīcības plāna izstrādi, bet ir ieteicams iestādes kolektīvu informēt par progresu vienkāršā un skaidrā veidā. Pirms veselību veicinošās izglītības iestādes rīcības plāna apstiprināšanas, ieteicams uzklaut viedokli un saņemt atsauksmes no dažādiem iestādes kolektīva locekļiem – tas nodrošinās kolektīva piederības izjūtu plānam un apņemšanos īstenot to. Atsauksmes par izstrādāto plānu vieglāk būs iegūt, rīkojot aptauju un pielāgojot to dažādām respondentu grupām (skolēniem, pedagogiem, darbiniekiem un vecākiem).

Kad atsauksmes par plāna projektu ir apkopotas, darba grupai tās jāpārrunā un jāveic nepieciešamās izmaiņas plānā.

Jautājumi, kas varētu būt noderīgi plāna uzlabošanai:

- ❖ vai izvēlētās prioritārās tēmas un mērķi balstās uz veselību veicinošās izglītības iestādes sistēmu un vērtībām?

- ❖ vai izvēlētās prioritārās jomas un mērķi balstās uz izglītības iestādes kolektīva pašreizējām ar veselību saistītajām vajadzībām un prioritātēm, kā arī turpmākās attīstības vīziju?
- ❖ kā izvēlētie mērķi un uzdevumi ietekmēs mācību mērķus, iestādes mērķus un ikdienas aktivitātes?
- ❖ kā veselību veicinošās izglītības iestādes plāns/aktivitātes ietekmēs esošo iestādes politiku?
- ❖ vai iestādes kolektīva locekļi, ieskaitot skolēnus, ir bijuši pietiekami lielā mērā iesaistīti plāna izstrādes procesā?
- ❖ vai ir konkrētas skolēnu grupas vai izglītības iestādes dzīves elementi vai īpašie “gadījumi”/situācijas (piemēram, ņirgāšanās, sociālajam riskam pakļautas skolēnu grupas, skolēni, kuriem ir paaugstināts risks pārtraukt mācības vai nepabeigt skolu u. tml.), kam veselību veicinošās iestādes plānā vai programmā jāpievērš pastiprināta uzmanība, kā norādīts vajadzību izvērtējumā (sākumpunkta izvērtējums)? Ja ir, vai tām ir pievērsta īpaša uzmanība arī rīcības plānā?
- ❖ vai visi ieteikumi un komentāri ir sistemātiski izanalizēti un ņemti vērā, lai atspoguļotu iestādes kolektīva vēlmes?
- ❖ vai izvēlētie mērķi un uzdevumi ir SMART un atspoguļo izglītības iestādes kolektīva viedokli?